

Can Balart

Rajadell

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: El Racó
Emplaçament
Alçada: Camí que surt de Rajadell en direcció NO. A 1'5 Km de Rajadell
430

Coordenades:

Latitud: 41.72456
Longitud: 1.7041
UTM Est (X): 392214
UTM Nord (Y): 4620007

Classificació

Número de fitxa 08178 - 71
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Sembla abandonada
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. Cad: 002303100CG92A
Autoria de la fitxa PEP 1993 (Jordi Piñero)/ OPC 2017-2020
Data de registre de la fitxa: dc., 22/07/2020 - 02:00

Descripció

Petita masia de planta basilical formada per tres naus o crugies, amb la central una mica més alta. El conjunt està format per un cos residencial original amb dependències adossades a ponent i a tramuntana, i un cobert adossat a la meitat de la façana principal. Hi ha una gran nau a tramuntana i altres dos edificis aïllats a migdia.

La casa és de planta rectangular, amb coberta a doble vessant amb el carener perpendicular a la façana, i amb la nau central més alta. Consta de planta baixa més un pis i golfes (únicament a la nau central). Les golfes tenen la típica obertura, amb arcada gran, amb funció d'assegador. L'aparell constructiu és senzill: parets de maçoneria arrebossades de color torrat i poques finestres, ja que la major part de façanes estan tapades pels cossos adossats. La porta d'entrada de la façana principal, orientada a llevant, es senzilla, rectangular, i sense emmarcar. La finestra del primer pis sí que està emmarcada amb lloses de pedra i un ampit. Els cossos adossats són bastant moderns (segle XX) i alguns comportaren l'ampliació de l'habitatge. El cos residencial s'ha respectat íntegrament en la seva forma original.

Observacions:

A vegades escrit Can Balard, Velart, Valart o Belart. Figura al Catàleg de Masies i Cases Rurals 2014 (num. 3) com Can Balart.

Masia situada en un petit altiplà; la part posterior de la casa queda enfonsada en el terreny.

S'hi accedeix per la carretera que can Torra, que va del Nucli Antic en direcció sud, al Racó. A 500 m. del nucli antic hi ha el trencall, a l'esquerra, que hi porta, en direcció NE.

L'entorn és conreuat; hi ha ametllers, vinya i un petit hort.

Hi ha una inscripció gravada en una pica: 1825

Abans hi havia una tina.

Cal Balart és l'únic exemple, a Rajadell, de masia basilical estrictament parlant, és a dir, formada per tres naus, amb la central una mica més alta. Ha estat objecte de diverses ampliacions al segle XX..

Història

D'acord amb el relat de Molins (2020:182-185), el primer Belart conegut era Jaume Balart, de Folgueroles, fill de Joan i Elena, que va arribar al poble el 1694 en busca de feina (Velart, segons el capellà del moment; després els mossens generalitzen Balart). Es va allotjar al castell, que durant anys va funcionar com un immens hostal, on s'hi acollien els treballadors solters i també les famílies dels jornalers. El 1704 el Jaume va casar-se amb Isabel Sabater de Fonollosa. Mor el 1742. El seu hereu, Josep Balart, no té fills mascles, però tampoc tenien casa: seguien vivint al castell. Tenia, això sí, una vinya i una tina al poble. El cognom es perd, per tant. Però la pubilla Paula Balart es casa (1771) amb Bonaventura Font, i el fill primogènit d'ambdós, Joan Font, era conegut generalment com Joan Balart. D'altra banda, en aquell temps, però, hi havia a Rajadell una casa dita la Caseta Nova d'en Velart, En desconeixem la ubicació. Potser la van construir els Balart i podria ser l'antecedent de la casa actual. En les llistes del compliment pasqual entre 1848 i 1860, hi figura com a amo de la casa Joan Font Torra, fill de l'anterior Joan Font, més una família que tenien rellogada. Mor el 1860 sense fer testament i els fills es disputaren l'herència. En l'inventari de béns fet el 1861 hi consta la casa Balart, i Francesc d'Assís Font Pujol, el primogènit de Joan Font, hi consta com a amo. Vers el 1876, amb permís de la senyora del terme, amplia la casa: va construir un forn de pa, una tina i un paller i va dedicar la resta a era i hort. Va morir intestat el 1886. Els succeeix el seu segon fill Joaquim, que es lliura del servei militar al demostrar que era el cap de família. Al casar-se, s'estableix a Sant Joan de Vilatorrada i deixa la casa, que queda a càrrec del seu oncle Francesc Font Pujol. El 1913 es reuneix en Joaquim i tota la família a cal notari i venen cal Balart a Francesc Selga Junyent, fill de Rajadell (de la casa Can Teixidor) i resident a Manresa, on es dedicava als negocis. Era l'amo del Mas Forn de Santa Llúcia. El 1914 Selga ven la casa i una part de les terres a Iscle Puig Pujol, de cal Xico de la plaça. Aquest mor el 1944 i un any més tard els residents de cal Balart eren la mare vídua de Puig, Ramona Lladó, i els

seus fills. Van quedar amos Ramon Puig Lladó i Ramona Vilaseca, i posteriorment, el seu fill Jordi Puig Vilaseca, que morí el 2017.

Bibliografia

MOLINS, Ernest (2020). Cases i Masos de Rajadell (I). Ajuntament de Rajadell. Pp 182-185

